

Tartu Ülikool
Filosoofiateaduskond
Eesti keele võõrkeelena osakond

**Frekventatiivverbid Jaan Krossi romaanis „Kolme katku vahel“
ja nende tõlkevasted vene keeles**

Bakalaureusetöö

Kristina Solovjova
Juhendaja Sirje Rammo

Tartu 2015

SISUKORD

Sissejuhatus	3
1. Frekventatiivide tuletamisvõimalused eesti keeles	5
1.1. <i>le</i> -liitelised frekventatiivverbid	6
1.1.2. <i>skle-</i> (<i>skele-</i>)liitelised frekventatiivverbid	7
1.1.3. <i>dle</i> -liitelised frekventatiivverbid	8
1.1.4. <i>tle-</i> (<i>tele-</i>)liitelised frekventatiivverbid	8
1.2. <i>u</i> -liitelised frekventatiivverbid	9
1.3. <i>i</i> -liitelised frekventatiivverbid	9
1.4. <i>ki-</i> , <i>gi-</i> , <i>ku-</i> , <i>gu</i> -liitelised frekventatiivverbid	12
2. Frekventatiivide tuletamisvõimalused soome keeles	13
3. Frekventatiivide tuletamisvõimalused vene keeles	14
3.1. Iteratiivide tuletamine	15
4. <i>le</i> -liitelised verbid Jaan Krossi romaanist “Kolme katku vahel”	
ja nende tõlkevasted vene keeles	17
4.1. <i>dle-</i> ja <i>tle</i> -liitelised verbid Jaan Krossi romaanist “Kolme katku vahel”	
ja nende tõlkevasted vene keeles	21
5. <i>u</i> -liitelised verbid Jaan Krossi romaanist “Kolme katku vahel”	
ja nende tõlkevasted vene keeles	22
6. <i>i</i> -liitelised verbid Jaan Krossi romaanist “Kolme katku vahel”	
ja nende tõlkevasted vene keeles	26
7. <i>ki-</i> ja <i>ku</i> -liitelised verbid Jaan Krossi romaanist “Kolme katku vahel”	
ja nende tõlkevasted vene keeles	30
Kokkuvõte	33
Kirjandus	35
Frequentative verbs in Jaan Kross’s novel “Between Three Plagues” and their Russian translations. Summary	37

SISSEJUHATUS

Käesoleva bakalaureusetöö teemaks on frekventatiivverbid Jaan Krossi romaanis „Kolme katku vahel“ ja nende tõlkevasted vene keeles. Bakalaureusetöös vaadeldakse frekventatiive eelnimetatud romaani I ja II osas ning kõrvutatakse neid vene verbidega. Täpsemalt vaadeldakse, kuidas on lauseid tõlgitud, kas frekventatiivne varjund peale tõlkimist on säilinud või see kaob. Paljude kordust väljendavate verbide puhul kasutatakse sõnaraamatu abi näitamaks, et tõlkes on võimalik eestikeelne frekventatiivliiteline verb tõlkimisel jätta frekventatiivliiteliseks verbiks. Kui eestikeelsed frekventatiivid säilitavad vene tõlkes sama korduvusvarjundi, mis esineb eesti keeles, proovitakse kindlaks teha, millisesse vene iteratiivverbide tuletusrühma nad kuuluvad.

Bakalaureusetöö koosneb seitsmest peatükist. Esimeses peatükis vaadeldakse frekventatiivverbide tuletamist eesti keeles. Siin tutvustatakse igat frekventatiivliidet eraldi, tema tähendust ja vormi koos näitesõnadega. Selles peatükis toetutakse frekventatiivliidete kirjeldamisel verbituletusuurija R. Kasiku materjalidele ning *i*-liidete osa lisaks ka H. Rätsepa seisukohtadele.

Teises peatükis antakse lühitutvustus soome frekventatiivide tuletamise võimalustest võrdlemaks kahe suguluskeele tuletussüsteemi. Soome keelt puudutav osa põhineb peamiselt teose „Iso suomen kielioppi“ elektroonilisel versioonil.

Kolmandas peatükis uuritakse vene iteratiivverbide tuletussüsteemi. Täpsemalt analüüsitakse vene iteratiive toetudes M.A. Šeljagini teosele „Категория вида и способы действия русского глагола“. Vaadeldakse, milliste sufiksiste, prefiksiste ja postfiksiste abil saab eesti frekventatiivliiteliste verbide tähendust edasi anda vene keeles.

Bakalaureusetöö neljandas, viiendas, kuuendas ja seitsmendas osas tuuakse välja Jaan Krossi romaani frekventatiivliitelisi verbe sisaldavaid näitelauseid. Siin uuritakse igas

lauses esinevat frekventatiivverbi eraldi: kuidas on seda tõlgitud ja kas tõlkimisel on frekventatiivsus säilinud või kadunud. Laused on rühmitatud gruppidesse:

- näitelaused, kus vene keeles on tõlkevasteks iteratiivne verb;
- näitelaused, kus verbi tõlkevasteks on korduvat tegevust väljendavad verbid (многоактный способ действия);
- näitelaused, kus verbi tõlkevasteks ei ole frekventatiivverb;
- näitelaused, kus verbi tõlkevasteks on muu sõnaliik, sõnaühend või verbifraas on jäänud tõlkimata.

Peale igat frekventatiivliidet tehakse lühikokkuvõte, kus tuuakse välja, mitu sellist frekventatiivverbi romaanis oli, kui sageli neid kasutati ning millised neist peale tõlkimist säilitavad frekventatiivse varjundi.

Bakalaureusetöö lõppeb eesti- ning ingliskeelse kokkuvõttega.

1. FREKVENTATIIVIDE TULETAMISVÕIMALUSED EESTI KEELES

Frekventatiivliited kuuluvad modifitseerivate liidete rühma ning selle rühma sufiksid liituvad verbitüvele ja modifitseerivad tegevuse laadi. Modifitseeriv verbiliide tähistab liikumist ja heli märkivaid verbe, kus frekventatiivid väljendavad katkendlikku, ebakorrapärast ja korduvat tegevust. Frekventatiivse tähendusega juurverbe eesti keeles pole, nii et frekventatiivsuse varjund võib verbile lisanduda sufiksiga (Kasik 2009: 39-40).

Eesti keeles on peamiselt alljärgnevad frekventatiivliited:

- *-le* ja selle variandid *dle-*, *tle-* (*tele-*), *skle-* (*skele-*)-frekventatiivliited ning
- *i-*, *ki-*, *gi-*, *ku-*, *gu-* ja *u-*-frekventatiivliited. (EKK 1997: 327-328)

le-liitelistel verbidel on eri tähendusvarjund ja nad väljendavad korrapäratult korduvat tegevust, millega sageli kaasneb vähehaavalisus. *skle-* (*skele-*)-liidete puhul on see koguni põhitähendus (EKK 1997: 327). Selline juhuslik ja korrapäratu tegevus ei tähenda mitte ainult pause toimumiskordade vahel, vaid vahelduda võib nii toimumisviis kui ka liikumissuund jms (Kasik 2009: 40). Vastupidiselt *-le* rühma liidetele *u-* ja *i-*-frekventatiivtuletistel sellist korrapäratuse varjundit ei ole, vaid nad märgivad ajaliselt piiratud tegevuse kordumist teatud ajavahemike järel, nt *hõikuma* “korduvalt hõikama” (Kasik 2009:40). Sellise erinevuse põhjuseks on osalt alusverbide tähendused: *i-* ja *u-*-tuletised liituvad eeskätt momentaanse tähendusega onomatopoeetilistele ja deskriptiivtüvedele nt *hõikama* > *hõikuma* aga *le*-tuletiste alusverbid märgivad püsivat tegevust, kus tegevuskordi on võimatu loendada, mistõttu tuletise tähendus on vähem konkreetne vrd *eksima* > *ekslema*, *tegema* > *tegelema*. (Kasik 2009:40)

Samuti võib *-le* moodustada edasituletisi *u-* ja *i-*-liitelistest frekventatiividest, kus alussõnaga väljendatud tegevus muutub korrapäratuks, vrd *hõikuma* ja *hõiklema*, *võnkuma* ja *võnklema*. Siit võib järeldada, et lisaks alussõnade erinevusele märgib see ka sufiksile erinevat tähendust. (Kasik 2009:40)

1.1 *le*-liitelised frekventatiivverbid

-le on produktiivne verbiliide, mis liitub tavaliselt verbitüvele, harvem substantiivi- või adjektiivitüvele, olles alati modifitseeriva tähendusega (Kasik 2009:41).

Frekventatiivsus tuleb kõige paremini esile liikumis- ja häälitsusverbidest moodustatud *le*-tuletiste puhul:

rutlema, tuiklema, uitlema, pöörlema, ekslema, liiklema, jooksema, nuusklema, hõiklema jts (Kasik 2009:41).

Tuletatud alusel: *välgatlema, naljatlema, kaagutlema, hirnatilema, talitlema, pilgutlema, koputlema, arutlema* jts (Kasik 1990:32).

le-liiteline frekventatiivsufiks võib transitiivse verbi muuta intransitiivseks:

pekslema (vrd peksma), vaevlema, tõmblema, pusklema, visklema, tõuklema, kaeblema jts (Kasik 2009:41, Erelt 2003:76).

Osa *le*-tuletisi on retsiprookse tähendusega ehk nad märgivad vastastikust tegevust, kus on kaks või enam osalejat:

purelema, kisklema, sõimlema, jagelema jts (Kasik 2009:41).

Selles tähenduses on ka denominaale:

kätlema, sülelema, võistlema jts (Kasik 1990: 33).

le-tuletiste seas on hulganisti idiomatiseerunud tähendusega tuletusi, sel juhul on tuletise tähendus võrreldes alussõnaga kitsenenud, nt *osalema, käsitlema, töötlemata, kohtlema* jts (Kasik 2009:42).

Tavaliselt liitub *-le* ühesilbilisele kolmandavärtelisele konsonanttüvele, kus astmevahelduslikel alussõnadel on liite ees tugeva astme tüvi: *torm/le/ma, heit/le/ma, jookse/le/ma, kiit/le/ma*. *le*-liite ees alussõna türevokaal kaob, nt *liiku/ma > liik/le/ma, rända/ma > ränd/le/ma* (Kasik 2009:42).

Samuti liitub *-le* esmavärteliste tüvede korral kahesilbilisele vokaaltüvele: *tege/le/ma*. Esmavärtelistes verbides on türevokaal liite ees asendunud *e*-ga: *raba/ma > rabe/le/ma, sibe/le/ma, sõne/le/ma, süge/le/ma, jage/le/ma, kide/le/ma*.

Tihti on *le*-liite ees unikaaltüvi: *õmb/le/ma, sup/le/ma, ame/le/ma, kümb/le/ma*. (Kasik 2009:42, Kasik 2013:77)

le-liide liitub peale juurtüvede ka *ta*-liitelistele verbidele alljärgneval viisil: *ta + le > -t/le*: *aru/ta/ma + le > aru/t/le/ma*, nt veel *kõne/t/le/ma*, *käsi/t/le/ma*, *eri/t/le/ma*, *esi/t/le/ma*, *vaa/t/le/ma* jts (Kasik 2009:42, Erelt 2003:77, Kasik 2013:76). *tele*-rööbikut kasutatakse harvemini, vaid kolmesilbilise tüvega *t/le*-verbide puhul (nt *õnnitlema~õnniteleva*) (EKK:1997:327). Kahesilbilise tüvega astmevahelduslike *le*-liiteliste verbide sufiksi kuju nõrga astme vormides on *-el* (nt *vaat/le/ma : vaad/el/da*, *hüüp/le/ma : hüüp/el/da*). (Kasik 1990:34, Kasik 2013:77, Erelt 2003:76)

1.1.2 *skle-* (*skele-*)liitelised frekventatiivverbid

-skle on eaproduktiivne liide, ta liitub kahesilbilisele esma- või teisevältelise *le*-vokaaliga lõppevale verbitüvele märkides vähehaavalist ning imiteerivat tegevust.

Kui tegu on liikumisverbidega siis on tuletise tähendus frekventatiivne (nt *tantsisklema*, *kõnnisklema*, *roomasklema*, *hõljusklema*, *silmusklema*, *otsisklema*, *sosisklema*), aga kui tuletusaluseks on seisundiverb, siis selle tähendus on kontinuatiivne (nt *lamasklema*, *olesklema*, *naudisklema*, *meelisklema*, *peesisklema*, *mõtisklema*). (Kasik 2009:43, Erelt 2003:76)

Kui verbi tüvi on astmevahelduslik, siis tuletustüvi on nõrgas astmes vrd *kõndi/ma > kõnni/skle/ma*. Erandiks on verb *tee/skle/ma* (*tege/ma*: *tee/n > tee/skle/ma*), kuna tema nõrga astme tüvi on ühesilbiline. Kinnistüvelised: *pees/skle/ma* (vrd *pees/ta/ma*), substantiivtüvelised: *silmusklema*, mille tuletustüve lõpphäälik ja sufiksi alguskonsonant kattuvad (vrd *silmus*). Kahesilbilise tüve puhul on verb *teesklema* laadivahelduslik ja tema sufiks on konsonanttüvelises vormis *-sel*: *tee/sel/da*. (Kasik 2009:43, Erelt 2003:76, Kasik 2013:79)

Ülejäänud *skle*-liitelised verbid on astmevahelduseta (Kasik 2009:43).

Kõigi kolmesilbilise tüvega *skle*-verbidel on *skele*-paralleel, nt *mõtisklema* - *mõtiskelema*, *meelisklema* - *meeliskelema* (EKK 1997:328).

1.1.3 *dle*-liitelised frekventatiivverbid

-dle on *le*-liite vähekasutatav variant, mis liitub ühesilbilisele pika vokaaliga lõppevale nimisõnatüvele, nt *suu* > *suu/dle/ma*, *maa/dle/ma*, erandiks on verb *juur/dle/ma* (EKK 1997:327, Kasik 2013:78).

Kõik *dle*- liitelised verbid on astmevahelduslikud (Kasik 1990: 35).

1.1.4 *tle-* (*tele-*)liitelised frekventatiivverbid

-tle on samuti *le*-liite variant, mille puhul on enamasti tegemist liitsufiksiga, mis moodustub *-le* liitumisel *ta*-liitelistele verbidele, nt *nalja/ta/ma* > *nalja/tle/ma* ~ *nalja/tele/ma*, kuid sufiks võib esineda ka iseseisva liitena, mille abil on moodustatud tuletisi juurtüvedest, nt liitumine verbile: *küsi/ma* > *küsi/tle/ma* ~ *küsi/tele/ma*, *kaalu/ma* > *kaalu/tle/ma* ~ *kaalu/tele/ma* ja substantiivile *õnni/tle/ma*, *piiri/tle/ma*, *ime/tle/ma*. Substantiivitüvelised *tle*-verbid on idiomatiseerunud, nende tuletustüvi on kahesilbiline, esma- või teisevälteline. *tle*-liitelised verbid on astmevahelduseta. (EKK 1997:327, Kasik 2009:43, Kasik 2013:77-78)

tele-liitelist varianti kasutatakse harvemini. See on võimalik ainult kolmesilbilise tüvega *tle*-verbide puhul, nt *õnni/tle/ma* ~ *õnni/tele/ma*, *kuju/tle/ma* ~ *kuju/tele/ma* (EKK 1997:327).

1.2 *u*-liitelised frekventatiivverbid

u-liide võib väljendada (peale refleksiivsuse ja translatiivsuse) ka frekventatiivsust, st tegevuse kordumist ja ta on tänapäeva keeles produktiivne verbiliide.

u-liitelised frekventatiivverbid on tuletatud peamiselt onomatopoeetilistest tüvedest ja enamikul neist on olemas ka samatüveline momentaanne vaste, mille kõrval *u*-tuletiste frekventatiivne iseloom eriti selgelt esile tuleb, nt *laksuma* (vrd *laksatama*), *kriiksuma*, *tilksuma*, *kraksuma*, *praksuma*, *liikuma*, *niiksuma*, *piiksuma* jts.

Samas võib frekventatiivtuletistes esile tulla mitteonomatopoeetilisi noomentüvesid, nt *nõeluma*, *sõeluma*. Frekventatiivsus tuleb eriti esile nende metafoorilises kasutamises liikumisverbidena. (Kasik 2009:44)

-u liitub ühesilbilisele tugevaastmelisele konsonantlõpulisele onomatopoeetilisele tüvele, nt *turts/u/ma*, *niuts/u/ma*, *tilk/u/ma*. Samalaadse ehitusega on ka tuletustüvena esinev noomen, nt *nõel/u/ma*, *sõel/u/ma*.

u-liitelisi frekventatiivverbe on võimalik moodustada ka üksikutest *ka*-liitelistest momentaanidest, nt *hõi/ka/ma* > *hõi/ku/ma*.

u-liitelised tuletised on astmevahelduslikud. (Kasik 2009:45)

1.2 *i*-liitelised frekventatiivverbid

-i on tänapäeva keeles harvaesinev verbiliide, mis on peamiselt tuletatud ühekordset tegevust märkivatest *a*-tüvelistest deskriptiividest:

sähvima (vrd *sähvama*), *kompima*, *kraapima*, *lahmima*,
lonkima, *lökkima*, *kopsima*, *limpsima*.

Samuti võib *-i* liituda ka substantiivtüvele, mis juhul tuletusalus tähistab verbiga väljendatud tegevuse tulemust, nt *joonima*, *sõlmima*, *sõdima*, *kerima*. (EKK 1997:328, Kasik 2009:45)

i-liitelised verbid on enamasti kahesilbilise astmevaheldusliku tüvega, mille tuletustüvi on ühesilbiline kolmandavärteline konsonanttüvi, kus *i*-liide asendab tüvevokaali: *sähva/ma* > *sähv/i/ma*, *lücka/ma* > *lück/i/ma*.

Võimalik on üksikutest *ka*-, *ga*-liitelistest momentaanidest moodustada *i*-liitelisi frekventatiivverbe, kus sufiks samuti asendab tüvevokaali, nt *oh/ka/ma* > *oh/k/i/ma*, *õh/ka/ma* > *õh/k/i/ma*, *möö/ga/ma* > *möö/g/i/ma*.

Erandlikult on moodustatud esmavärtelistest kahesilbilistest tüvedest verbid *sõdima* ja *kerima*, kus sufiks on asendanud tüvevokaali: *sõda* > *sõd/i/ma*, *kera* > *ker/i/ma*. Esmavärtelised tuletised on astmevahelduseta. (Kasik 2009:45, Kasik 2013:85)

H. Rätsepa järgi selleks, et *i*-tüvelist onomatopoeetilist-deskriptiivset verbi, millel on frekventatiivne sisu, tunnistada *i*-sufiksiliseks frekventatiiviks on peetud piisavaks ühe all-loetletud iseloomuliku joone olemasolu: a) keeles esineb sõna tuletuse aluseks olev *i*-ta interjektsioon, nt *kopsima* - *kopsti!*, *lipsima* - *lipsti!*, *limpsima* - *limpsti!*; b) samast sõnatüvest on tuletatud *a*-tüveline momentaan või leidub teise tüvevokaaliga vasteid sugulaskeeltest; c) sõna tüves leiduv konsonantühend on sama teiste eelnevate tunnuste põhjal *i*-sufiksiliseks tunnustatud verbidega. (Rätsep 2002:146)

Huno Rätsep peab alljärgnevaid verbe *i*-sufiksiliste frekventatiivide hulka kuuluvaks:

- 1) *-b-* on tüves: *kabima*, *kebima*, *kobima*, *klobima*, *kribima*, *krobima*, *kräbima*, *kõbima*, *lobima*, *libima*, *nabima*, *rabima*, *sabima*, *sebima*;
- 2) *-hm-* on tüves: *ahmima*, *jõhmima*, *kahmima*, *klähmima*, *kohmima*, *krahmima*, *kõhmima*, *kähmima*, *lahmima*, *lohmima*, *rahmima*, *rohmima*, *rühmima*, *vohmima*, *võhmima*, *ähmima*;
- 3) *-hv-* on tüves: *klähvima*, *kõhvima*, *kähvima*, *nähvima*, *pahvima*, *sähvima*;
- 4) *-k-* on tüves: *nöökima*, *öökima*.
- 5) *-kk-* on tüves: *nikkima*, *näkkima*, *näkkama*, *äkkima*.
- 6) *-ks-* on tüves: *keksima*, *koksima*, *kraaksima*, *lõksima*, *müksima*, *naksima*, *näksima*, *praksima*, *puksima*, *taksima*, *toksima*, *tuksima*;
- 7) *-lks-* on tüves: *kolksima*;
- 8) *-lp-* on tüves: *helpima*, *hilpima*, *hulpima*, *nilpima*, *nolpima*, *nõlpima*, *nälpima*;
- 9) *-lps-* on tüves: *sulpsima*;

- 10) -mm- on tüves: *jõmmima, klommima, klõmmima, kommima, lommima, lõmmima, nammima, nämmima, prõmmima, põmmima, summima, tommima, vommina, võmmima*;
- 11) -mp- on tüves: *klompima, kompima, kõmpima, lõmpima, lämpima, rampima, timpima, tumpima*;
- 12) -mps- on tüves: *kompsima, krompsima, kõmpsima, lampsima, limpsima, lompsima, lõmpsima*;
- 13) -nk- on tüves: *jõnkima, konkima, lonkima, sonkima, tankima, tonkima, tõnkima, tänkima, tünkima*;
- 14) -nks- on tüves: *tonksima*;
- 15) -p- on tüves: *kaapima, kraapima, kriipima, kõõpima, laapima, liipima, loopima, lõõpima, lääpima, rüüpima*;
- 16) -ps- on tüves: *jupsima, kapsima, kepsima, klopsima, kopsima, kraapsima, kriipsima, kõpsima, kõõpsima, lipsima, lopsima, lõpsima, napsima, näpsima, popsima, rapsima, ripsima, ropsima, sapsima, sopsima, tipsima*;
- 17) -rk- on tüves: *põrkima, sorkima, torkima, tõrkima*;
- 18) -rts- on tüves: *lartsima, lirtsima, lortsima, lurtsima, lõrtsima, partsima, pirtsima, plartsima, plärtsima*;
- 19) -sk- on tüves: *nuuskima, soksima, suskima*;
- 20) -ts- on tüves: *lotsima, lutsima, matsima, mutsima, mätsima, nutsima, plaatsima, potsima, riitsima*. (Rätsep 2002:147-155)

Lisaks eelesitatuile leidub üsna rohkesti küsimärgilisi *i*-sufiksilisi verbe: *kedima, kodima, mudima, nodima, pudima, sadima, vadima, vudima* (-*d*- on tüves); *mugima, pragima, pugima, sagima, togima* (-*g*- on tüves); *kõhima* (-*h*- on tüves), *rähnima, tuhnima* (-*hn*- on tüves); *jõlkima, jülkima, kolkima, kõlkima, volkima* (-*lk*- on tüves); *kõntsima, lentsima, lintsima, prantsima, vantsima, vintsima* (-*nts*- on tüves); *rappima, sappima, tippima, toppima* (-*pp*- on tüves); *larpima, lorpima, lurpima, lõrpima, lürpima* (-*rp*- on tüves); *jõsima, jüsimä, lõsima, musima, nasima, nosima, nõsima, nüsimä, pusima* (-*s*- on tüves). Need verbid on küll frekventatiivse või kontinuatiivse sisuga, kuid neil puuduvad *a*-tüvelised vasted ja samuti ei saa viidata nende puhul

interjektsioonidele, mis oleksid nende sõnade tuletamise aluseks. (Rätsep 2002:155-156)

1.4 *ki-*, *gi-*, *ku-*, *gu-*liitelised frekventatiivverbid

-ki, *-gi*, *-ku*, *-gu* on ebaproduktiivsed frekventatiivsufiks, mis tuletavad verbe peamiselt onomatopoeetilistest ja deskriptiivsõnadest. Erinevalt *le*-rühma liidetest ei märgi nad korrapäratut korduvat tegevust, vaid on korrapärasuse-korrapäratuse suhtes ükskõiksed. (EKK 1997:328)

-ki ja *-gi* on vähe kasutatavad frekventatiivliited, mille abil on moodustatud verbe häämitsust tähistavatest interjektsioonidest, kus sufiks liitub ühesilbilisele tüvele, kusjuures *-gi* liitub pikale vokaalile, nt *määgima*, *möögima*, *-ki* aga liitub konsonandile, enamasti *h*-le, nt *äh/ki/ma*, *röh/ki/ma*. Astmevahelduslikkuse tõttu võib nõrgas astmes variandiks olla *-i*, nt *oh/ka/ma* > *oh/k/i/ma*. (EKK 1997:328, Kasik 2009:46)

Verbitüvest on moodustatud *kär/ki/ma* (vrd *kära*, *kärama*), kusjuures verbiliide on asendanud tüvevokaali.

ku-liite abil on moodustatud *hau/ku/ma*, *pau/ku/ma*, *gu*-liite abil on moodustatud *näu/gu/ma*.

Kõik nimetatud tuletised on kahesilbilise tüvega (ühesilbilise tuletustüvega) ja astmevahelduslikud. (Kasik 2009: 46)

2. FREKVENTATIIVIDE TULETAMISVÕIMALUSED SOOME KEELES

Käesolevas peatükis antakse lühiülevaade teise läänemeresoome keele - soome keele frekventatiivide tuletamisest. Soome keel tuuakse võrdluseks eesti keelele, kuna tegu on struktuuralselt sarnaste keeltega. „Iso suomen kielioppi virkossa“ (VISK) järgi saab soome keeles frekventatiive tuletada peamiselt *-le*, *-i*, *-ksi*, *-hti*, *-o* ja *-ise* abil. Kalevi Wiiki arvates väljendavad frekventatiivid juhuslikku perioodilisust, mis tähendab ebakorrapärasest kordumist, kus võib muutuda liikumissuund, toimumisviis jne (K. Wiik 1975 154-157). Samuti käsitleb Wiik enda töös frekventatiive ja kontinuatiive koos, vastupidiselt Reet Kasikule, kes toob kontinuatiivid välja eraldi rühmana (Kasik 2009:49-50).

Kõige suurema rühma frekventatiivliiteid moodustavad *le*-liited, mille abil saab tuletada verbe nii verbidest, kui ka noomenitest (VISK: §357). *le*-liite variantideks on *-ele* (*riidellä`nägeleda`*); *-ile* (*järkeillä`arutleda`*); *-ske(n)te* (*käyskennellä`könniskle`*); *-(i)Ctele*-tuletise variantideks on *-(i)ttele* (*luulotella`kujutlema`*); *-(i)stele* (*mielistellä`mõtisklema`*) ning *-tele* (*luonnostella`lõunastama`*). (VISK: §359 - §362)

i-liitelisi verbe saab samuti tuletada nii noomenitest kui ka verbidest, nt *nokkia* (*nokkida*), *hyppiä* (*hüpelda*) (VISK §363).

-ksi on *i*-lõpuline liitsufiks (VISK §357). *ksi*-frekventatiivid on tuletatud peamiselt verbidest, nt *pureksia* (*närida*). *ksi*-liide on ebaproduktiivne liide (VISK §364).

-hti on samuti *i*-lõpuline liitsufiks (VISK §357). *hti*-frekventatiive moodustatakse peamiselt noomenitest, nt *murehtia* (*muretseda*) või *le*-liidet sisaldavatest verbidest, nt *heittelehtiä* (*viselda*, *vankuda*). *-hti* pole produktiivne liide (VISK §365).

O- frekventatiivide alussõnaks on alati noomen, nt *kauhoa* (*kulbiga tõsta*, *ammutada*). *O*- tuletus ei ole produktiivne (VISK §366).

ise-frekventatiivliide liitub alati deskriptiivsele (C) VC-tüvele, nt *värista* (*väriseda*, *võbiseda*) (VISK §367).

ise-liide on olemas ka eesti keeles, kuid seda ei peeta frekventatiivliiteks, vaid kontinuatiivliiteks. Eesti ja soome frekventatiivliidete erinevuseks on ka see, et soome keele ühes verbis võib olla kaks frekventatiivliidet, mida pole eesti keeles, nt *oik-o-il-la*

(*sirgestada, õgvendada*), sisaldab frekventatiivsufikseid *-o* ja *-i*; *pain-i-skel-la* (*maadelda*) sisaldab *i-* ja *le-*frekventatiivsufikseid. (VISK §357)

3. FREKVENTATIIVIDE TULETAMISVÕIMALUSED VENE KEELES

Mõnedes võrdlevates uuringutes märgitakse, et eesti frekventatiivi- (korduvust väljendavatele) sufiksitele *-le* ja *-skle* vastavad vene sufiksidsid *-ыва, -ива*. „Eesti ja vene keele kõrvutavas grammatikas“ öeldakse, et eestikeelsete frekventatiivsufiksiga tegusõnade tähendust võib vene keeles edasi anda mitte üksnes sufiksiga *-ыва* või *-ива*, vaid ka eesliidete *раз-* (*pac-*) ja *пре-* kombinatsiooniga (Päll jt 1962:81). „Eesti ja vene keele kontrastiivgrammatika väikses käsiraamatus“ mainitakse tõepoolest, et nende sufiksiga eesti verbid tõlgitakse vene keelde kõige sagedamini selliste sufiksiliste verbidega, kuid ilma kontekstita ei väljenda osa neist tegusõnadest korduvat tegevust, nt *kõnelema* - *разговаривать*, *vaatlema* - *разглядывать*, *mõtisklema* - *раздумывать*, *размышлять*, *olesklema* - *пребывать* (Külmoja jt 2003:32). Samuti öeldakse antud raamatus, et vene keeles mõistetakse paljusid neist tegevustest pigem kestvaena ning korduvaks muutuvad nad alles siis, kui neid toetavad vastavad leksikaalsed viited, nt *sageli* (*часто*), *iga päev* (*каждый день*), *mõnikord* (*иногда*) jne. Tegevus on korduv ainult siis, kui mõni nimetatud sufiks on liidetud tegusõnale, mis väljendab liikumist ruumis: *hüplema* (*при/под/прыгивать*), *tantsisklema* (*пританцовывать*). Mitmel juhul vastavad frekventatiivsufiksiga eestikeelsetele tegusõnadele vene keeles täiesti teist liiki moodustised või hoopiski mittetuletatud sõnad; *kujutlema* - *воображать*, *tegelema* - *заниматься*, *tõmblema* - *дергать*. (Külmoja jt 2003:32-33)

R. Kasik toob ka eesti keele puhul esile *skle*-liitelisi kontinuatiive: kui *-skle* liitub seisundverbile on tähendus kontinuatiivne, näiteks *mõtisklema*, *lamasklema*, *olesklema* jts (Kasik 2009:43).

Uurides frekventatiivsust väljendavaid verbe vene keeles, toetun M.A. Šeljagini iteratiivsete verbide tuletamissüsteemile.

3.1 Iteratiivide tuletamine

Iteratiivset tegevust väljendatakse mitteterminatiivsetes - kindla ajalise piiranguta (непредельные глаголы) tegusõnades iteratiivsufiksiga *-ива-/-ыва-* ~ *-ва-* abil, mis väljendavad alusverbi tegevuse korduvust – reeglina ühe ajahetke suhtes. Sellega on nad semantiliselt lähedased korduvat tegevust väljendavate verbidega (многоактный способ действия) - siia kuuluvad kõik tegevust väljendavad verbid, mille tegevus on tükeldatud korduvateks ja kestvateks aktideks. Nad on motiveerivad verbid terminatiivse tegevuse väljendamiseks (предельный способ действия) ning semantiliselt liigendatakse neid hääli väljendavateks verbideks, näiteks *завкать* - *haukuma*, *klähvima*; *скрунеть* - *kriuksuma*, *kriiksuma*, *krigisema*; *свистеть* - *vilistama*; *шунеть* - *sisisema*, *susisema*; *ржать* - *hirnuta*; *барабанить* - *trummi lööma*, *trummeldama*; ning „diskreetset“ liikumist väljendavateks verbideks, näiteks *дрожать* - *värisema*, *vappuma*, *võbisema*; *качаться* - *kiikuma*, *kõikuma*, *õõtsuma*, *vankuma*, *võnkuma*; *вилять* - *looklema*, *vänderdama*, *liputama*; *мигать* - *pilgutama*, *vilkuma*; *болтать ногой* - *jalaga kõigutama*. Korduvat tegevust väljendavaid verbe kasutatakse kõikides üldistes tähendustes imperfektiivses aspektis. (Šeljakin 1983:194), kuid erinevad sellest täiendavate tunnuste ja tegevuse väiksema tükeldatuse poolest. Iteratiivverbid tähistavad korduvat tegevust ning kujutavad endast eraldi sõnamoodustusrühma, millel on lisaks korduvuse tähendusele ka hulgalisuse ja intensiivsuse varjundid. Neid moodustatakse eesliidete abil, kusjuures nende tuletusaluseks on mitteterminatiivsed tegusõnad (непредельные глаголы). (Šeljakin 1983:195)

M.A. Šeljakin (1983: 195-196) jagab iteratiivverbid kuude tuletusrühma:

1. *Katkendlik-pehmendavat tegevust* (прерывисто-смягчительный способ действия) märkivaid verbe tuletatakse eesliite *no-* ja iteratiivsufiksi (*-ива-/-ыва-* ~ *-ва-*) abil. Eesliide *no-* viitab tegevuse katkendlikkusele ja mittetäielikkusele, iteratiivsufiks aga ebaregulaarsele kordsusele: *нобаливать* - vahetevahel, *натукать* - aeg-ajalt tasa

tilisema, klirisema; посвистывать - aeg-ajalt tasa vilistama, посмеиваться - vahetevahel, kergelt muhelema jms. (Šeljakin 1983:195)

2. *Protsessilis-pehmedavat tegevust* (процессно-смягчительный способ действия) märkivaid verbe tuletatakse eesliite *на-* ja iteratiivsufiksi (*-ива-/ -ыва- ~ -ва-*) abil. Siia alla kuulub väike rühm tegusõnu, mis väljendavad alusverbi tegevuse konkreetset protsessilist ja nõrgestatud iseloomu: *наигрывать - vaikselt, summutatult mängima; напевать - umisema, omaette laulma; насвистывать - lauluviisi vilistama, kergelt vihistama, накрапывать - tibutama, täpistama; нашенывать - kõrva sositama, sõnuta.* (Šeljakin 1983:195-196)
3. *Protsessilis-komitatiivset tegevust* (процессно-комитативный способ действия) märkivaid verbe tuletatakse eesliidete *при-* ja *под-* ning iteratiivsufiksi (*-ива-/ -ыва- ~ -ва-*) abil, väljendades väheintensiivset tegevust, mis saadab mõnda muud tegevust: *припевать - laulu ümisema; подпевать - kaasa laulma, takka kiitma; приоткрывать - jalgu kõpsutama; приплясывать - tantsisklema* jms. (Šeljakin 1983:196)
4. *Protsessilis-kestvat tegevust* (процессно-длительный способ действия) märkivate verbide hulka kuulub mitu tegusõna, millel on eesliide *раз-* ja iteratiivsufiks (*-ива-/ -ыва- ~ -ва-*), mis viitavad alusverbi tegevuse kestvale ja iteratiivsele iseloomule: *разгуливать - ringi jalutama, uitama, lõbutsema; распевать - laulu harjutama, lõõritama; раскуривать - ajaviiteks suitsetama; расхаживать - edasi-tagasi käima; размахивать - vehkima, vibutama; разговаривать - rääkima, kõnelema, vestlema; раздумывать - mõtlema, mõtisklema* jms. (Šeljakin 1983:196)
5. *Raskendatud-intensiivset tegevust* (осложненно-интенсивный способ действия) märkivaid verbe tuletatakse eesliite *вы-* ja iteratiivsufiksi (*-ива-/ -ыва- ~ -ва-*) abil. Sellist tegevust väljendavad tegusõnad peegeldavad protsessilis-iteratiivse iseloomuga tegevuse rõhutatud intensiivsust: *вызывать - kõlistama; выщелкивать - laksutama; высматривать -*

pilguga otsima, silmitsema; выплясывать - tantsima (rahvatantsude kohta); высвистывать - kedagi välja vilistama. (Šeljakin 1983:196)

6. *Kestev-vastastikust tegevust* (длительно-взаимный способ действия) väljendavad tegusõnad moodustatakse kolme morfeemi abil: eesliite *пере-*, iteratiivsufiksi (*-ива-/-ыва- ~ -ва-*) ja postfiksi *-ся* abil. Nad väljendavad tegevuse iteratiivsust ning jaotatust mitme - vähemalt kahe osalise vahel: *переглядываться - kiirelt, põgusalt pilku vahetama; перемигиваться - üksteisele silma pilgutama; перестреливаться - vastastikku tulistama; переписываться - kirjavahetust pidama* jms. (Šeljakin 1983:196) Nagu ülaltoodud materjalist selgub, käsitleb ka M.A. Šeljakin frekventatiiv - ja kontinuatiivverbe koos.

4. *le-liitelised verbid* Jaan Krossi romaanist “Kolme katku vahel” ja nende tõlkevasted vene keeles

Näitelaused, kus vene keeles on tõlkevasteks iteratiivne verb:

- “...kes hakkab suurvürstilt Liivimaale rahu välja **kauplema**” (1997:263) - “...которое будет пытаться **выторговать** у великого князя мир для Ливонии” (1975:272).

Vene keelde tõlgitud verb *выторговать* kannab frekventatiivset varjundit (verb *выторговать* kuulub raskendatud-intensiivse tegevusviisi rühma (Šeljakin 1983:196)).

Näitelaused, kus verbi tõlkevasteks on korduvat tegevust väljendavad verbid (многоактный способ действия):

- “...ja rada **lookles** mööda metsaserva kirdesse...” (1997:83) - “...и тропы, **извиваясь**, побежала вдоль опушки на северо-восток...” (1975:85).

- “Zastrov **viskles** ja püüdis teda maha raputada” (1997:288) - “Цастров **извивался** пытаюсь стряхнуть его с себя” (1975:296).

Eestikeelsed verbid *looklema* ja *visklema* on vene keelde tõlgitud tegusõnaga *извиваться*, mis kuulub Šeljagini järgi „diskreetset“ liikumist väljendatavate verbide hulka (Šeljakin 1983:194).

- “... akende taga **hüuplesid** pröökavad ja kiljuvad varjud...” (1997:268) - “...за пузырями в окнах, колыхались свечи и **мелькали** горланившие, визжавшие тени...” (1975:277).

Verb *hüplema* (*мелькать*) kuulub Šeljagini järgi „diskreetset“ liikumist väljendatavate verbide hulka (Šeljakin 1983:194).

Näitelaused, kus verbi tõlkevasteks ei ole frekventatiivverb:

- “...see pidi olema tähtis isand, kellega polnud sünnis ülalt aknast **hõiklema** hakata” (1997:122) - “Палл понял, что это был важный господин, которого не полагалось **окликать** сверху из окна” (1975:126).
- “Pärast seda võttis Frolink Balthasari esile ja **tõreles** ta põhjalikult läbi” (1997:40) - “После этого господин Фролинк позвал к себе Балтазара и основательно его **отругал**” (1975:38).
- “Ja peale selle **jageleb** ta oma riikate teoloogidega...” (1997:133) - “А кроме того, он **бранится** со своими сварливыми теологами...” (1975:139).
- “...vaid jäävad siiasamasse otse su akna alla platsile **tiirlema** ja ajavad omad asjad siinsetes kraamipoodides aetuks” (1997:115) - “...но многие всё же дальше не идут, останавливаются и **вертятся** прямо под твоим окном и все свои дела обделывают здесь в лавках” (1975:119).
- “...pilvede lillakad tinakausid hakkavad ümber Pühavaimu torni **tiirlema**...” (1997:213) - “...лиловые свинцовые дождевые чаши **кружатся** вокруг башни Святого Духа...” (1975:220).

- “...nägi ta sõrmustega käsi...siinsamas laua kohal **lendlemas**...” (1997:181) - “...он видел, как её руки в кольцах-...**летали** над столом...” (1975:187).
- “...kujutluste pidurdamatu vöökirja käes **vaeveldes**...” (1997:301-302) - “...он лежал на своём топчане и **мучался** от непрерывного потока, представлений...” (1975:311).
- “...jäi ta äkitselt wait ning hakkas endale märkamatul **muhelema**...” (1997:233) - “...он вдруг умолк и невольно про себя **ухмыльнулся**” (1975:240).
- “Misasja nad **ärplevad**, parem oleks wait...” (1997:385) - “чего они **бахваются**, молчали бы лучше...” (1975:393).
- “Ent ikkagi tundis Pall, kuidas tal ennast apteekriselli asemele **kujutledes** põsenukid tuules õhetama hakkasid” (1997:185) - “И, **представив** себя на месте аптекарского подмастерья, Палл почувствовал, как запылали его щеки.” (1975:192).
- “Me **kiitleme** üksteise ees oma hooradega” (1997:227) - “Мы **хвалимся** друг перед другом своими шлюхами.” (1975:234).
- “...Et ükski liha Tema ees ei pea **kiitlema**...” (1997:369) - “...Чтобы никакая плоть не **хвалилась** перед Богом...” (1975:379).

Näitelaused, kus verbi tõlkevasteks on muu sõnaliik, sõnaühend või verbifraas on jäänud tõlkimata:

- “Kustmaa pull see on, kes Pommeri Karuga **pusklema** kipub” (1997:287-288) - “Откуда взялся этот бугай, что рвётся поднять на рога померанского медведя?!” (1975:296).
- “Tühjade pruunileheliste õunapuude all mustasid porised peenrad ja **väänles** okkaline roosipõõsastik...” (1997:365) - “Под пустыми яблонями в коричневых листьях чернели размокшие гряды, на которых стояли согнувшись поникшие и колючие розовые кусты...” (1975:374).

- “... oleksid nad nende meeldetuletamisel ebatugavalt **nihelma** hakkanud...” (1997:390) - “вовсе не были особенно обрадованы, когда им напомнили про их смелые действия, и от замешательства заерзали.” (1975:398).
- “...ja juba sellest ajast lasteristimise asjas **kahtlema** hakkanud...” (1997:234) - “...у него возникли **сомнения** по поводу крестин...” (1975:242).
- “...küünlajalg hüppas ja kolm varju võlvidel **viitlema** lõid...” (1997:293) - “подпрыгивал подсвечник и на сводах три тени **приходили в движение**...” (1975:301).

le-liite lühikokkuvõte:

Romaanis oli 19 erinevat *le*-liitelist frekventatiivverbi. Neist kõige sagedamini kasutatav oli verb *kiitlema* (7 korda), mille tõlkevaste jäi samaks (*хвалиться*) ja *tiirlema* (4 korda), mille vasteks oli kas verb *вертеться* või *кружиться*. 21 esitatud näitelausest ainult ühes oli frekventatiivverb tõlgitud vene keelde frekventatiivse verbiga. Verb *kauplema* (*выторговать*) kuulub Šeljakinile toetudes raskendatud-intensiivse tegevusviisi rühma.

Frekventatiivverbide *hüplema*, *hõiklema* ja *tõrelema* puhul on võimalik verb tõlkimisel jätta ka vene keeles frekventatiivliiteliseks verbiks. Vene keelde tõlgitud verb *мелькать* ei kanna frekventatiivset tähendust. Otsetõlkes oleks *hüplema* vasteks hoopis “*подпрыгивать*”, kus esineb frekventatiivsus (verb *подпрыгивать* kuulub protsessilis-komitatiivse tegevusviisi hulka (Šeljakin 1983:196)), kuid samas on verbi selline tõlge konteksti sobimatu. Vene keelde tõlgitud verb *окликать* ei anna täpset frekventatiivset tähendust, siin kaob frekventatiivsuse varjund ära. Verbi vasteks oleks võinud olla “*перекрикиваться*”, kus esineb frekventatiivsus (verb *перекрикиваться* kuulub kestev-vastastikuse tegevusviisi rühma (Šeljakin 1983:196)). Antud lause tõlkimisel oleks tõlkija võinud kasutada ka seda verbi. Vene keelde tõlgitud verb *отпугать* ei anna frekventatiivset tähendust. Vasteks sobiks ka verb *выговаривать*,

mis väljendab frekventatiivsust (verb *выговаривать* kuulub raskendatud-intensiivse tegevusviisi rühma (Šeljakin 1983:196)), kuid on sellesse konteksti sobimatu.

Verbide tõlkevasted *looklema*, *visklema* ja *hüplema* ei kuulu Šeljakinile toetudes iteratiivsete verbide rühma, vaid kuuluvad korduvat tegevust väljendavate verbide rühma. Ülejäänutes näitelauses oli tegusõna tõlkevasteks mittefrekventatiivne verb, muu sõnaliik, sõnaühend või oli verbifraas jäänud tõlkimata.

4.1. *dle-* ja *tle-*liitelised verbid Jaan Krossi romaanist “Kolme katku vahel” ja nende tõlkevasted vene keeles

Näitelaused, kus vene keeles on tõlkevasteks iteratiivne verb:

- “Enne sadulasse hüppamist **suudles** härra Horn Katharina kätt...” (1997:229) - “Прежде чем вскочить в седло, господин Хорн **поцеловал** Катарине руку...” (1975:237).

Vene keelde tõlgitud verb *suudlema* kannab frekventatiivset varjundit (verb *поцеловать* kuulub katkendlik-pehmenndava tegevusviisi hulka (Šeljakin 1983:195)).

Näitelaused, kus verbi tõlkevasteks ei ole frekventatiivverb:

- “Pall hakkas **loetlema** peaaegu pimedaid vahekorruuseid” (1997:20) - “Палл принялся **считать** почти совсем тёмные ярусы шатра” (1975:17).

dle- ja *tle-*liidete lühikokkuvõte:

Romaanis esines ainult üks *dle-* ja *tle-*liiteline frekventatiivverb. Ainult frekventatiivverb *suudlema* tõlgiti vene keelde frekventatiivse tuletatud verbiga (*suudlema* - *поцеловать* kuulub katkendlik-pehmenndava tegevusviisi hulka). Verb *suudlema* esines romaanis 2 korda, tõlkevasteks verb *поцеловать*.

Jaan Krossi romaanis “Kolme katku vahel” ei esinenud ühtegi *skle-* (*skele-*) ja *tele-* liitelist verbi.

5. *u*-liitelised verbid Jaan Krossi romaanist “Kolme katku vahel” ja nende tõlkevasted vene keeles

Näitelaused, kus vene keeles on tõlkevasteks iteratiivne verb:

- “Ja isegi peamasti nii tugevasti **kõikuma** pani, et marsenklemer üleval korvis pidi hoolega rinnatiselatist kinni hoidma” (1997:319) -, *Даже ее глотмачта раскачивалась с такой силой, что марсовой наверху, на марсе должен был крепко держаться за поручень.*” (1975:329).

Vene keelde tõlgitud verb *kõikuma* kannab frekventatiivset tähendust (verb *раскачивать* kuulub protsessilis-kestva tegevusviisi hulka (Šeljakin 1983:196)).

Näitelaused, kus verbi tõlkevasteks on korduvat tegevust väljendavad verbid (многоактный способ действия):

- “Ta laskis hobustel natuke lund **lakkuda** ja kaeru kompsutada...” (1997:150) - “Он дал лошадям немного **полизать** снега и похрупать овса...” (1975:156).
- “Ja kahekordne äri: esiteks - Iivan mandist ilma jätta, ja teiseks - mant ise ära **lakkuda**. ” (1977:214) - “Не так ли: во-первых, это значит оставить Ивана без манны и, во-вторых, самим тоже манны **лизнуть**. ” (1975:221).

Verb *lakkuma* esines romaanis 4 korda ja tema tõlkeverbideks olid *полизать* ja *лизнуть*. Verb *лизать* kuulub „diskreetset“ liikumist väljendatavate verbide hulka (Šeljakin 1983:194).

- “Ainult sadama suunast pollvärgitagusest vahitornist ja Kalamaja kaldalt **vilkusid** mõnede tulede hundisilmad” (1997:146) - “Только на сторожевой башне башня в гавани да на берегу Каламая, как волчьи глаза, **мерцали** отдельные огни.” (1975:152).

Verbi *vilkuma* üheks tõlkevasteks on verb *мигать*, mis kuulub “diskreetset” liikumist väljendatavate verbide hulka (Šeljakin 1983:194).

- “Järgmisel silmapilgul olid nad teineteisel turjas ja **vankusid** naride vahel edasi – tagasi” (1997:287) - “В следующее мгновение они вцепились один другому в загривок и стали **качаться** туда и обратно между постелями.” (1975: 296).
- “Vankrid, mida hobustelt vette hüpanud mehed eest ja tagant toetada ja teel hoida püüdsid, **vankusid** ja ... ” (1997:357) - “...по воде шагали спешившиеся мужики, поддерживая и направляя возы, которые **шатались** и...” (1975:367).

Verb *vankuma* esines romaanis 5 korda ja tema tõlkevasteks olid *качаться*, *шататься* ning paaril korral jäi verb tõlkimata. Verb *качаться* kuulub “diskreetset” liikumist väljendatavate verbide hulka (Šeljakin 1983:194).

- “Kuid hommikused põõsalinnud **siutsusid** ümberringi nii valjusti, et polnud kuulda ei lehti ega vaikust” (1997:101) - “Но вокруг, в кустах, так громко по-утреннему **щебетали** птицы, что не было слышно ни шороха, ни тишины.” (1975:104).

Verb *щебетать* kuulub hääli väljendatavate verbide hulka (Šeljakin 1983:194).

- “Mööda pilveliudade tinapõhju kätsatab fosforikarva välkudevihk ja Katharina **võrrrib** Pallule ligemale” (1997:213) - “По свинцовому дну дождевых чаи рванулся фосфоресцирующий снап молний, Катарина **вздрагивает** и придвигается к Палу.” (1975:220).

Verb *вздрагивать* kuulub “diskreetset” liikumist väljendatavate verbide hulka (Šeljakin 1983:194).

Näitelaused, kus verbi tõlkevasteks ei ole frekventatiivverb:

- “...Pall sai uksekriiksatust riskimata tormialusesse **piiluda**...” (1997:27) - “...и он мог, не рискуя, что дверь заскрежещет, **заглянуть** в нижний ярус баини.” (1975:24).
- “Isegi siin Vanal turul hakkavad hoovivärvad **kolksuma**...” (1997:117) - “Даже здесь, на Старом рынке, **хлопают** калитки,...” (1975:121).
- “Tuul surus kõik meelde **tikkuvad** sõnad ja pildid ta sisemusse tagasi” (1997:319) - “Ветер загонял внутрь все **возникавшие** в памяти слова и воспоминания.” (1975:329).
- “...ja üldsegi mitte kabjaraudade plagisedes märgadel kivil, vaid jääks trambitud lumel tuhmilt **kompsudes**,...” (1997:143) - “а вовсе от Харьюских ворорт, и подковы на этот раз не цокали по мокрым камням, глухо **стучали** по утоптанному снегу,...” (1975:149).
- “Kui mõni lumetunud kivrähn poleks...kaldjoonel kergelt **võntsunud**,...” (1997:146) - “Если бы мимо не проскользнуло несколько обледенелых валунов и сани слегка не **накренились** у кромки,...” (1975:152).
- “...siin - seal tuule paljaks puhutud altus rudisesid ja **kiunusid** nende sammust aina heledamalt” (1997:148) - “...которые то тут, то там обнажал ветер, все звонче **звенели** под их подковами.” (1975:154).
- “Sealsamas oli ta oma köögitaguse lauakõkatsi ääres röntsti taburetile istunud, nii et istme tapid **raksusid**...” (1997:229) - “Но тут же с такой силой плюхнулся на табуретке у колченогого стола в своем закутке, что **затрещали** шипы в стыках под сиденьем,...” (1975:237).
- “...kattis ta silmad pihkudega kinni ning kellegi hääletu naer **puksus** talle kuklasse” (1997:365) - “...кто-то обхватил его за плечи и прикрыл ему ладонью глаза, и чей-то беззвучный смех **прыснул** ему в затылок.” (1975:374).
- “Balthasar **litsus** enese vastu hobuse kaela ja pidas hinge kinni” (1997:445) - “Балтазар **слился** с лошадиной шеей и затаил дыхание.” (1975:454).

- “...nii et hallid püksid ja sinine seelik üle sügiseste taevalappide **välkusid**.” (1997:62) - “так что серые штаны и синяя юбка так и **мелькали** под синими пятнами осеннего неба...” (1975:62).
- “...Ja hundid taganesid ja nuhkide lõuad **tilkusid** verd ...” (1997:105) - “...И волки убежали, и у фискалов из пасти **капала** кровь...” (1975:108).
- “...kes pidid maailmatu lasu talvepuid **lõhkuma** ja kuuris üles laduma...” (1997:129) - “...которым было велено тонко **наколоть** на зиму неимоверное количество дров и уложить их в сарай...” (1975:134).
- “Parajasti sel kellaajal **kääksusid** hiiglasuure mahapõlenud kloostrikiriku müüride vahel väikeste majaanberikkude ukseid...” (1997:34) - “Именно в этот час внутри огромных стен сгоревшей монастырской церкви начинали **хлопать** двери крохотных лачуг...” (1975:31).
- “...aga läänetuul hakkas neile parajat tuisku näkku **lõõtsuma**...” (1997:152) - “...зато поднялась метель, западный ветер **дул** им прямо в лицо.” (1975:158).

Näitelaused, kus verbi tõlkevasteks on muu sõnaliik, sõnaühend või verbifraas on jäänud tõlkimata:

- “Härja Dyck segas kõik need rohud väikesesse vaskmüüsisse kokku ja pani petkeli **mütsuma**,...” (1997:251) - “В маленькой медной ступке господин Дик смешал все травы и пестиком принялся и **толочь**...” (1975:259).

u-liite lühikokkuvõte:

Romaanis esines 21 frekventatiivverbi. Kõige sagedamini kasutatavateks verbideks olid *vankuma*, *lakkuma*, *vilkuma*. Need verbid ei kuulu Šeljakinile toetudes iteratiivsete verbide rühma, vaid kuuluvad korduvat tegevust väljendatavate verbide rühma. Verb *vankuma* esines romaanis 5 korda ja tema tõlkevasteks olid *качаться*, *шататься* ning paaril korral jäi verb tõlkimata. Verb *lakkuma* esines romaanis 5 korda, tema

tõlkevasteks olid verbid *полизать* ja *лизнуть*. Verb *vilkuma* esines romaanis 4 korda ja selle tõlkevasteks olid verbid *мерцать* ja *мелкать*. Verb *siutsuma* tõlkevasteks oli *щебетать*.

Ainult ühes näitelauses oli frekventatiivverb tõlgitud tuletatud frekventatiivverbiga. Verb *kõikuma* (*раскачивать*) kuulub Šeljakinile toetudes protsessilis-kestva tegevusviisi rühma. Frekventatiivverbide *piiluma* ja *kolksuma* puhul on verb võimalik tõlkimisel jätta ka vene keeles frekventatiivliiteliseks verbiks. Näitelauses esinev frekventatiivverb *piiluma* ei kanna venekeelses tõlkes sama frekventatiivset tähendust. Kuid antud verbi võib vene keelde tõlkida ka verbiga *подсматривать*, kus esineb frekventatiivsus (verb *подсматривать* kuulub protsessilis-komitatiivse tegevuse hulka (Šeljakin 1983:196)), kuid frekventatiivsust väljendav verb ei sobi antud konteksti. Tõlkes kasutatav vene verb *хлопать* ei kanna sama frekventatiivset varjundit, mis on eesti keeles verbil *kolksuma*, mida võib teises kontekstis tõlkida ka verbiga *постукивать*, kus esineb frekventatiivsus (verb *постукивать* kuulub protsessilis-pehmenitava tegevuse rühma (Šeljakin 1983:195)).

Ülejäänutes näitelausetes oli tegusõna vasteks mittefrekventatiivne verb, sõnaliik, sõnaühend või oli verbifraas jäänud tõlkimata.

6. *i*-liitelised verbid Jaan Krossi romaanist “Kolme katku vahel” ja nende tõlkevasted vene keeles

Näitelaused, kus vene keeles on tõlkevasteks iteratiivne verb:

- “...ja teised muidu poleks Fürstenbergilt kaaperkirjasid **luninud!**” (1997:214) - “и прочие не стали бы **выпрашивать** у Фюрстенберга каперские свидетельства.” (1975:221).

Vene keelde tõlgitud verb *lunima* kannab frekventatiivset tähendust (verb *выпрашивать* kuulub raskendatud-intensiivse tegevusviisi rühma (Šeljakin 1983:196)).

Näitelaused, kus verbi tõlkevasteks on korduvat tegevust väljendavad verbid (многоактный способ действия):

- “Doktor Friesner **näppis** selle peale oma kitsast musta habemekiilu...” (1997:206) - “По этому поводу доктор Фризнер **пощипал** свою узкую черную бородку...” (1975:213).
- “Paap **kratsis** kukalt ja laiutas esiti käsi...” (1997:365) - “Паап **почесал** затылок и развел руками.” (1975:375).
- “Balthasar **tonkis** saapaninaga pori...” (1997:300) - “Балтазар **ковырял** носком сапога слякоть...” (1975:309).

Verbide *näppima* (пошипать), *kratsima* (почесать), *tonkima* (ковырять носком) tõlkevasted kuuluvad “diskreetset” liikumist väljendatavate verbide hulka (Šeljakin 1983:194).

Näitelaused, kus verbi tõlkevasteks ei ole frekventatiivverb:

- “...võiks **luusida** eemale...võiks vilistada...” (1997:90) - “**погулять** бы в сторонке...посвистать бы...” (1975:93).
- “Unepahurad poisid **loopisid** endale koridoris nohinal külma vett vastu vahtimist” (1997:290) - “Недовольные со сна юноши сопя **ополаскивали** в коридоре лицо холодной водой.” (1975:298).
- “...mille pragudest **helkis** pruun lainelokse...” (1997:216) - “в щелях между которыми **сверкали** всплески коричневых волн...” (1975:223).
- “Ta noogutas Märtenile lõuaga ja hakkas mööda randa kodu poole **võntsima**” (1997:30) - “Он тряхнул Мэртену подбородком и **потопал** вдоль берега к дому.” (1975:26).
- “Sellepärast, et ta iga päev pidi laskma endal tonsuuri **kõõpida**, kui ta tahtis, et see kristlikult hiilgaks” (1997:35) - “Поэтому ему приходилось ежедневно

брить тонзуру, если он хотел чтобы она по-христиански сверкала, так что...” (1975:33).

- “...ja üksmeelsel lurinal hakkasid mehed suppi *lurpima*...” (1997:48) - “мужчины со стуком схватили ложки и разом принялись *хлебать* суп...” (1975:47).
- “...et nad oma isa ja ema maha salgasid ja saksa keelt hakkasid *purssima*...” (1997:72) - “чтобы они отказались от своих отца с матерью и *трещали* по-немецки...” (1975:72).
- “Ainult näljased krantsid *nuusivad* poris...” (1997:116-117) - “Только голодные дворянжски *обнюхивают* грязь...” (1975:121).
- “...mõttes Pall sadama poole *kõmpides*” (1997:215) - “думал Палл, *шагая* в гавань.” (1975:221).
- “...lämmatava peopesa kõrvalt hingamiseks õhku *ahmida*” (1997:319) - “чтобы не задохнуться, *хватать* воздух с прохладой и удушающей ладони ветра.” (1975:329).
- “Balthasar oli pisut pakutud veini *nippinud*” (1997:405) - “Балтазар *пригубил* стоявшее на столе вино.” (1975:414).
- “...sest see kole kuue naisega Endri oli seal hansakaid haledalt *nöökima* hakkanud...” (1997:50) - “...потому что этот отвратительный Генрих со своими шестью женами стал так безжалостно *клевать* ганзейцев...” (1975:48).
- “Ikka veel *mähkis* tuuletu udu majad poolte viilude kõrguseni valgesse lambavilla...” (1997:308) - “Неподвижный туман все еще *обволакивал* дома до половины фронтов белой овечьей шерстью...” (1975:318).

Näitelaused, kus verbi tõlkevasteks on muu sõnaliik, sõnaühend või verbifraas on jäänud tõlkimata:

- “Aga *Hobuveski* paakil värava kohal jäi ta seisma ja kirikutorni parajast kaugusest päriselt **vahtima**” (1997:15-16) - “Но у приоткрытых ворот Конной мельницы он остановился, отсюда было хорошо видно баиню. Некоторое время он стоял и **во все глаза глядел**...” (1975:12).
- “...seda tööd olid nad eilegi õhtupimedani teha **rappinud**” (1997:50) - “Они там и вчера дотемна гнули спину.” (1975:48).
- “...ning ta käte ja õlgade järgi võis aru saada, et ta **pusis** lähkri naga kallal, kuni sai selle eest ära” (1997:101) - “и, судя по его рукам и плечам, было видно, что он с трудом вытащил из него затычку.” (1975:104).
- “...mis ajas teda edasi astudes veel teist ja kolmandat ja neljandat pihutäit suhu **ampsima**” (1997:279) - “...которая заставила его на ходу положить в рот вторую, потом третью и четвертую горсть.” (1975:287).
- “Pall **rühkis** keerdtreppi mööda edasi ja jõudis ruudukujulisse, päris saali mõõtu ruumi” (1997:20) - “Палл устремился еще выше, и винтовая лестница привела его в просторное, как зал, квадратное помещение.” (1975:16).

***i*-liite lühikokkuvõte:**

i-liitelist frekventatiivverbi esines romaanis 22 korda. Ainult ühes oli frekventatiivverb tõlgitud frekventatiivse tuletatud verbiga. Verb *lunima* (*выпрашивать*) tõlkevaste kuulub Šeljakinile toetudes raskendatud-intensiivse tegevusviisi rühma. Frekventatiivverbide *luusima*, *loopima* ja *helkima* puhul on võimalik verb tõlkimisel jätta ka vene keeles frekventatiivliiteliseks verbiks. Verb *luusima* vene keelde tõlgituna ei kannu sama frekventatiivset varjundid nagu eesti keeles. Selle sõna üks tõlkevariantidest on *разгуливать* ning selles verbis esineb frekventatiivsus (verb

разгуливать kuulub protsessilis-kestva tegevusviisi rühma (Šeljakin 1983:196)), kuid see tõlkevariant on konteksti sobimatu. Verb *loopima* ühes tõlkevariandis tähendab *разбрасывать*, siin on tajutav frekventaiivsus (verb *разбрасывать* kuulub protsessilis-kestva tegevusviisi rühma (Šeljakin 1983:196)), kuigi sellesse konteksti verbi tõlkevariant ei sobi. Verb *сверкать* (*helkima*) ei kanna frekventatiivset tähendust, aga tõlkevariant *ноблѣскивать* kannab (verb *ноблѣскивать* kuulub protsessilis-pehmenitava tegevusviisi rühma (Šeljakin 1983:195)). Kuid *ноблѣскивать* ei sobi konteksti. Ülejäänutes näitelauses oli tegusõna vasteks mittefrekventatiivne verb, sõnaliik, sõnaühend või oli verbifraas jäänud tõlkimata.

7. *ki-* ja *ku-*liitelised verbid Jaan Krossi romaanist “Kolme katku vahel” ja nende tõlkevasted vene keeles

Näitelaused, kus verbi tõlkevasteks ei ole frekventatiivverb:

- “Mündrik - Matsi koeralõmmard hakkas eemalt lõrinal *haukuma*,...” (1997:186) - “Громадный пес лодочника Матса еще издалека зарычал и залиvistо *залаял*,...” (1975:192).
- “Nõnda, et põdramullikad pidid hakkama ininal südamaa poole *sõrkima*” (1997:415) - “И лосята, повизгивая, начинают *трусить* в глубину суши.” (1975:424).
- “Balthasar läks ees väravast sisse, *nühkis* läve ette pandud kolmel vanal saunavihal rutuga taldu...” (1997:43) - “Балтазар вошел в калитку первым, быстро *вытер* ноги о лежавшие у порога три старых банных веника,...” (1975:41).
- “...-ja peaasi: *nühkida* kõige peenema liivaga puhtaks kabelis seisev valgest kivist, aga ajaga halliks tõmbunud inglireljeef-...” (1997:129) - “...- и, главное,

дочиста **протереть** самым тонким песком белый каменный рельеф с ангелами,...” (1975:134).

- “*Oleksid võinud oma exercitium`id kaasa võtta ja neid ka vähe siledamaks nühkida.*” (1997:310) - “Мог бы и свои exercitium`ы с собой взять, немножко **потереть**, чтобы поглаже стали.” (1975:320).
- “... tõttas veel ainult mõni üksik külmakühmas kodanik ninasoojaks pihku hingates või põsenukke **nühkides** üle platsi.” (1997:142) - “...только отдельные горожане быстро шли через площадь, сгорбившись от холода, **растирая** себе щеки или дыша в ладонь, чтобы согреть нос.” (1975:148).
- “Ikka veel **tõrkusid** nad härra Horni kaudu palumast,...” (1997:224) - “Они все еще **не соглашались** просить герцога...” (1975:231).
- “...mitte kellegi sõna kuulata, kõigis paigus **tõrkuda** ja vastu hakata,...” (1997:408) - “...никогда не слушаться, всему **противиться** и сопротивляться,...” (1975:416).

Näitelause, kus verbi tõlkevasteks on muu sõnaliik:

- “Mõne minuti pärast hakkasid eespool koerad uuesti **haukuma**...” (1997:382) - “Через несколько минут впереди снова послышался собачий **лай**,...” (1975:390).

ki- ja ku-liite lühikokkuvõte:

Romaanis oli kaks *ki*-liitelist frekventatiivverbi (*sörkima*, *nühkima*). Neist kõige sagedamini kasutatav verb oli *nühkima* (9 korda), mille tõlkevasteteks olid verbid *протереть*, *потереть*, *вытерать* ja *растирать*. Antud verbi tõlkevaste ei kanna frekventatiivset tähendust.

ku-liitelisi frekventatiivverbe esines romaanis samuti kaks korda (*haukuma*, *tõrkuma*). Verb *haukuma* võis kohata 4 korda, mille tõlkevasted olid *заять* ja *лай* ning *tõrkuma* 2 korda, mille vasteteks olid verbid *не соглашаться* ja *противиться*. Verbi *haukuma*

võimalik vaste *завкать* ei kuulu Šeljakinile toetudes iteratiivverbide rühma vaid kuulub korduvat tegevust väljendavate verbide rühma (verb *завкать* kuulub hääli väljendavate verbide rühma (Šeljakin 1983:194)). Ülejäänutes näitelauses oli tegusõna vasteks mittefrekventatiivne verb või muu sõnaliik.

Jaan Krossi romaanis “Kolme katku vahel” ei esinenud ühtegi *gi-* ja *gu-*liitelist verbi.

Kokkuvõte

Bakalaureusetöö eesmärgiks oli uurida, kuidas Jaan Krossi romaanis „Kolme katku vahel“ esinevad frekventatiivverbid on tõlgitud vene keelde. Töös kõrvutatakse eesti frekventatiivliitelisi verbe vene verbidega. Vaadeldakse, kuidas on romaani eestikeelsed frekventatiivliitelisi verbe sisaldavad laused tõlgitud vene keelde, kas frekventatiivne varjund on tõlkimisel säilinud või kadunud. Paljude frekventatiivverbide puhul pööratakse tähelepanu ka teistele tõlkevariantidele, mis oleksid ka vene keeles korduvus varjundi säilitanud. Kui verb kannab tõlkes sama frekventatiivset varjundit, siis liigitatakse antud verb vastavasse vene iteratiivide või frekventatiivide tuletusrühma.

Töö teoreetiline osa käsitleb tuletamise olemust. Põhjalikumalt kirjeldatakse eesti frekventatiivverbide tuletamist, tutvustatakse frekventatiivliidete derivatiivset tähendust ning vormimalle. Eesti keele kõrval kirjeldatakse lühidalt soome frekventatiivide tuletamise võimalusi. Töö teoreetilise osa põhjal saab järeldada, et eesti ja soome keele frekventatiivverbide tuletussüsteemil on palju sarnaseid jooni. Antakse ka ülevaade vene iteratiivverbide tuletusest. Töös jõutakse järeldusele, et eesti frekventatiivverbe on sageli võimalik vene keelde tõlkida verbidega, mis sisaldavad iteratiivsufikseid *-ува-/-ыва- ~ -ва-* ning eesliiteid *по-, на-, при-, под-, раз-, вы-* *не-* ja postfiksi *-ся*. Vene keeles on korduvust väljendatavate verbide tuletussüsteem läänemeresoome keelte tuletusmallidest suuresti erinev. Eesti ja soome keeles võib verbidele frekventatiivsuse varjund lisanduda üksnes sufiksi abil, aga vene keeles osalevad selles protsessis sufiksid, prefiksid ja postfiks.

Uuritud frekventatiivliitelisi verbe (69 frekventatiivverbi) sisaldavad näitelaused (77 näitelauset) on rühmitatud gruppidesse: need, kus vene keeles on tõlkevasteks iteratiivne verb; need näitelaused, kus verbi tõlkevasteks on korduvat tegevust väljendavad verbid (многoактный способ действия); näitelaused, kus verbi

tõlkevasteks on mitte frekventatiivverb; näitelaused, kus verbi tõlkevasteks on muu sõnaliik, sõnaühend või on verbifraas jäänud tõlkimata.

Jaan Krossi romaanis „Kolme katku vahel“ ei esinenud ühtegi *tele-*, *skle-*, *skele-*, *gi-* ega *gu-*liitelist verbi. Kõige rohkem on töös *i*-liitliste frekventatiivverbidega näitelauseid (22 *i*-liitelist frekventatiivverbi). Ainult ühes on neist verb tõlgitud tuletatud frekventatiivverbiga (*lunima* - *выпрашивать*). Uurimuse all oli kaks *ki-* ja kaks *ku-*liitelist verbi. Teisel kohal on kasutussageduselt *u*-liitelised verbid, nendega on 23 näitelauset. Kahekümne ühest frekventatiivliitelisest verbist on vene keeles ainult ühe tõlkevasteks iteratiivne verb (*kõikuma* - *раскачивать*). Töös on 19 *le*-liitelist frekventatiivverbi kahekümne ühe näitelausega. Ainult ühes on frekventatiivverb tõlgitud frekventatiivse tuletatud verbiga (*kauplema* - *выторговать*). *tle*-liitelisi verbe esineb ainult üks. *dle*-liiteline verb *suudlema* (*поцеловать*) andis vene keelses tõlkevastes iteratiivse verbi.

Antud bakalaureusetöös selgus, et eesti keele frekventatiivverbide tuletus erineb vene keele iteratiivverbide tuletamisest ning tõlkimisel ei pruugi verbi tõlkevasted alati edasi anda kõiki tegevuslaadiga seotud nüansse.

Kirjandus

EKSS = Eesti keele seletav sõnaraamat; <http://www.eki.ee/dict/ekss/>.

Vaadatud 25.05.2015.

EKK = Erelt, Mati, Tiiu Erelt, Kristiina Ross 1997. Eesti keele käsiraamat. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus.

Erelt, Mati 2003. Estonian Language – Linguistica Uralica Supplementary Series. Volume 1. Tallinn: Estonian Academy Publishers.

EIE = Eesti-inglise-eesti sõnaraamat; <http://aare.edu.ee/dictionary.html>

Vaadatud 27.05.2015.

ESM = Электронный словарь Мультитран; <http://www.multitran.ru/c/m.exe?a=1>.

Vaadatud 17.06.2015.

EVS = Eesti-vene sõnaraamat. 1-2 köide. 2006. Tallinn: Eesti Keele Instituut.

Kasik, Reet 1990. Eesti keele tuletusõpetus. II Verbituletus. Tartu: Tartu Ülikool. Eesti Keele kateeder.

Kasik, Reet 2009. Eesti keele sõnatuletus. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Kasik, Reet 2013. Komplekssete sõnade struktuur. Tartu: Tartu Ülikooli eesti keele osakonna preprintid 3.

Kross, Jaan 1997. Kogutud teosed I. Kolme katku vahel. I ja II osa. Tallinn: Virgela.

Kross, Jaan = Кросс, Яан 1975. Между тремя поветриями I и II часть. Москва: Советский писатель. Перевод с эстонского Ольги Самма.

Külmoja jt = Кюльмоя, Ирина, Эдда Вайгла, Майе Соль 2003. Краткий справочник по контрастивной грамматике эстонского и русского языков. Тарту.

Päll jt = Пяль, Э, Э. Тотсель. Г. Тукумцев 1962. Сопоставительная грамматика эстонского и русского языка. Таллинн: Эстонское Государственное Издательство.

Rätsep, Huno 1956. i-sufiksistest verbidest eesti keeles – Emakeele Seltsi aastaraamat. Tallinn.

SES = Soome-eesti sõnaraamat. Neljas trükk. 2006. Tallinn: Kirjastus „Valgus.

Šeljakin = Шелякин. М.А 1983. Категория вида и способы действия русского

глагола. Таллинн: Валгус.

VES = Vene-eesti sõnaraamat; <http://www.eki.ee/dict/ves/>. Vaadatud 12.05.2015.

VES 1,2 = Vene-eesti sõnaraamat 1-2 köide. 2000. Teine, parandatud trükk. Eesti keele Instituut.

VESS = Vene-eesti seletav sõnaraamat. 2001. Tallinn: TEA Kirjastus.

VISK = Iso suomen kielioppi verkkoversio; <http://scripta.kotus.fi/visk/etusivu.php>.
Vaadatud 12.05.2015.

ÕS 1999 = Eesti keele sõnaraamat ÕS 1999. Toim. Tiiu Erelt. Koost. Tiina Leemets, Sirje Mäearu, Maire Raadik, Tiiu Erelt. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus

Wiik, Kalevi 1975. Suomen frekventatiivi ja kontinuatiivi. Virittäjä.

Frequentative verbs in Jaan Kross's novel "Between Three Plagues" and their Russian translations Summary

The aim of the current bachelor thesis is to explore how frequentative verbs in Jaan Kross's novel "Between Three Plagues" are translated into Russian language. The thesis compares Estonian frequentative verbs with Russian ones. The thesis observes how sentences in the novel, which contain Estonian frequentative verbs, are translated into Russian language: if the frequentative shade is being preserved or lost. In case of many frequentative verbs attention is also paid to other translation options, which would retain the shade of recurrence in Russian language as well. If the verb has the same frequentative shade in translation, the current verb is classified into corresponding Russian iterative or frequentative derivation group.

Theoretical part of the thesis discusses the nature of derivation. Derivation of Estonian frequentative verbs, derivative meaning and templates of frequentatives are described in more detail. In addition to the material in Estonian language, options of frequentative derivation in Finnish language are briefly described. Basing upon the theoretical part of the thesis it can be concluded that the derivation systems of frequentative verbs in Estonian and Finnish languages are very similar. An overview of derivation of iterative verbs is provided. The thesis reaches the conclusion that it is often possible to translate Estonian frequentatives into Russian using verbs, which contain iterative suffixes *-ива-/-ыва-* ~ *-ва-* and prefixes *по-*, *на-*, *при-*, *под-*, *раз-*, *вы-* *пере-* and postfix *-ся*. The derivation system of the verbs, expressing recurrence in Russian language, is very different from the derivation templates in Finnic languages. In Estonian and Finnish languages, the shade can be added only by means of suffixes; in Russian language, however, suffixes, prefixes, and postfixes participate in the same process.

Within the course of the current bachelor thesis it was discovered that derivation of Estonian frequentative verbs is very different from derivation of Russian iterative verbs; verb translations do not always convey the nuances of the activities.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina

Kristina Solovjova

(autori nimi)

(sünnikuupäev: 25.03.1979.a.)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose

Frekventatiivverbid Jaan Krossi romaanis „Kolme katku vahel“
ja nende tõlkevasted vene keeles,

(lõputöö pealkiri)

mille juhendaja on

Sirje Rammo

(juhendaja nimi)

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 22.06.2015 *(kuupäev)*